

אסתר רבה א:ח

רבי עקיבא הנה יושב ודורש ונתנמנמו התלמידים, בעא לערערה יתהון, אָמר, מה זכתה אסתר למלך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא כף אמר הקדוש ברוך הוא, תבוא אסתר בתה של שרה שחיתה שבע ועשרים ומאה שנה, ותמלך על שבע ועשרים ומאה מדינה.

1. אסתר ח:י-יא

ויכתב בשם המלך אחשורוש ויחתם בטבעת המלך וישלח ספרים בידי הרצים בסוסים רכבי הרקש האחשורנים בני הרמכים. אשר נתן המלך ליהודים אשר בכל עיר ועיר להקהל ולעמד על נפשם להשמיד ולהרג ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אתם טף ונשים ושללם לבזו.

אסתר ט:י-טז

עשרת בני המן בן המדתא צרר היהודים הרגו ובבזזה לא שלחו את ידם. ביום ההוא בא מספר ההרוגים בשושן הבירה לפני המלך. ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני המן בשאר מדינות המלך מה עשו ומה שאלמך וינתן לה ומה בקשמה עוד ותעש. ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מקור ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני המן ותלו על העץ. ויאמר המלך להעשות כן ונתתן דת בשושן ואת עשרת בני המן תלו. ויקהלו [היהודים] (היהודיים) אשר בשושן גם ביום ארבעה עשר לחודש אדר ונהרגו בשושן שלש מאות איש ובבזזה לא שלחו את ידם. ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמד על נפשם ונוח מאיביהם והרגו בשנאייהם חמשה ושבועים אלה ובבזזה לא שלחו את ידם.

2. ר"י קרא ב'

ובביזה לא שלחו את ידם – אחשוורוש נתן רשות שיהרגו היהודים בשונאיהם וגם שללם יבזו, באותה מידה שגזר המן (אסתר ג':י"ג). והיהודים נתייעצו: **אם יבזו, יאמרו בשביל שללם הרגום**, לפיכך: ובביזה לא שלחו את ידם.

3. אבן עזרא

ובבזזה לא שלחו – שם מפעלי הכפל על משקל רנה. גם זאת עצה טובה שהיתה הבזזה לאוצרות המלך לרצותו.

4. בבא בתרא כג.

ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו איבעית אימא דידיה ואיבעית אימא דכנעני¹ ואיבעית אימא דהפקר.

5. חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף כג עמוד א

אבע"א דגוי, ואפי' למ"ד גזלו של גוי אסור יוני שובך שאני דאפי' בישראל ליכא גזל גמור אלא משום דרכי שלום:

6. בבא מציעא קב.

יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשילוח ואסורות בגזל מפני דרכי שלום

7. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף כג עמוד א

איבעית אימא דגוי. פי' וכיון דאינהו לא קפדי בהא ולדידן נמי אין בו גזל אלא מפני דרכי שלום לדברי הכל מותר בשל גוי ואפילו למ"ד גזל הגוי אסור, ואי לא ניחא לך בהאי תירוצא דס"ל דכיון דלדידן אסור בגוי נמי אסור מפני חילול השם איבעית אימא דהפקר.

¹ "גוי" בדפוס יד

8. בבא קמא קיג-קיג:

וגזל כנעני¹ מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין לגזל כנעני¹ שהוא אסור ת"ל (ויקרא כה:מח) אחרי נמכר גאולה תהיה לו (רש"י אחרי נמכר – בעבד עברי הנמכר לנכרי בשוק משתעי) שלא ימשכנו ויצא – כלומר שלא יוציאוהו בית דין מיד הכותי אלא בגאולה)...
אלא אמר רבא לא קשיא כאן בגזילו וכאן בהפקעת הלוואתו. (רש"י בהפקעת הלוואתו – שאין גזל ממש שרי כי ליכא חילול השם ולהבריה המכס הוי כהפקעת הלוואתו)...

אמר רב ביבי בר גידל אמר ר"ש חסידא גזל גוי אסור אבידתו מותרת גזילו אסור דאמר רב הונא מנין לגזל הגוי שהוא אסור שנאמר (דברים ז:טו) ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נותן לך בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך.

9. ויקרא יט:יג:

לא תעשק את רעהו ולא תגזל לא תלין פעלת שקיר אתה עד בקר.

דברים כד:יד

לא תעשק שקיר עני ואביון מאחיה או מגרף אשר בארצה בשערך.

בבא מציעא קיא:

ות"ק... האי רעך מאי עבדי ליה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רעך ולא עמלקי²... חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו

10. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת בבא קמא פרק ד

(ג) מעשה ששילח המלכות שני איסרטיטות ללמוד תורה מרבו גמליאל. וקדמו ממנו מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות. ובסוף אמרו לו. כל-תורתכם נאה ומשובחת חוץ משני דברים הללו שאתם אומרים. בת ישראל לא תיילד לנכרית אבל נכרית מייולדת לבת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה שלנכרית אבל נכרית מניקה לבת ישראל בךשיתה. גזילו שלישראל אסור ושלנכרי מותר. באותה שעה גזר רבן גמליאל על גזילות נכרי שיהא אסור מפני חילול השם. שור שלישראל שנגח לשור שלנכרי פטור כולו. בדבר הזה אין אנו מודעין למלכות. אפילו כן לא מטון לסולמיה דצור עד דשקחון כולו.

11. תורה תמימה דברים כב:

וכן מעשה לחמרו וכן מעשה לשמלתו וכן מעשה לקל אבדת אחיה אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם.

מניין לאבידת העובד כוכבים שהיא מותרת, שנאמר לכל אבידת אחיך, לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר לעובד כוכבים (ב"ק קיג):

(כב) כל המפרשים כתבו בכלל הדין הזה דאיירי בעובדי אלילים הפראים, אבל בסתם אומות דינם כישראל לכל דבר, וכולם כתבו כן רק עפ"י הסברא ולא הביאו מקור לדבריהם. אבל לדעתי הנה דבר זה מבואר מפורש בדרשת הגמרא ב"ק ל"ח א' לענין שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור, א"ר אבהו, מאי דכתיב (חבקוק ג') עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים, ראה הקדוש ברוך הוא שאין האימות מקיימים שבע מצות עמד והתיר ממנו, ע"כ. וכמה עמוקים ונאמנים הדברים הקצרים האלה, כי הנה ענין שבע מצות ידוע, שהם אבר מן החי, דינין גזל ושפיכות דמים גילוי עריות, ברכת השם, ומעתה הגע בעצמך, אנשים שאין מקיימים מצות אלו ורק עושים ההיפך, אוכלים אבר מה"ח ואין דין ודיין ביניהם וגוזלים ושופכים דמים ומגלי עריות ומברכים את השם, הרי אין יתרון לאנשים כאלה על חיתו טרף אף במאומה, והם מחריבי עולם ומזיקים לחברת האדם ומהרסים את ישוב העולם ותיקון המדינות, ובודאי אינם ראויים להחשב לסוג אנשים מן הישוב וממילא אין כל דין ומשפט ולכן גם אין חזקת ממונם עליהם, אבל אלה המקיימים שבע מצות והם רוב האומות שבזה"ז ובכל המדינות הנאורות, נעלה מעל כל ספק שדינם שוה בכל לישראל, וזה לדעתי ענין אמתי ומסתבר, וע"ע מש"כ לקמן ר"פ ברכה:

² "גוי" בדפוס יד

12. ספר מצוות גדול לאוין סימן קנב

אחד הנושא ונותן עם ישראל או עם הגוי עובד ע"ז אם מדד או שקל בחסר עובר בלא תעשה וחייב להחזיר, וכן אסור להטעות את הגוי[ם] בחשבון אלא ידקדק עמו שנאמר וחשב עם קונוה ואף על פי שהוא כבוש תחת ידך קל וחומר לגוי שאינו כבוש תחת ידך, והרי הכתוב כלל כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול (ע"פ רמב"ם הל' ח). **ואפילו לדברי האומר בפרק המקבל (ב"מ קיא, ב) שגזלו של גוי מותר זהו בגוי שצעררו לישראל ואף בזו אין הלכה כמותו, אבל בחנם אף הוא מודה שאסור לגזול הגוי, והקפידה תורה על גזל הרשעים כמו שנאמר (בראשית ו, יא) ותמלא הארץ חמס, וכן ראיתי בתוספתא דב"ק (פ"י הל' ח) הגזול את הגוי חייב להחזיר לו וחמור גזל הגוי מגזל יהודי מפני חילול השם:**

13. משנה תורה הלכות גזילה א-ב

כל הגזול את חבירו שוה פרוטה עובר בלא תעשה שנ' (ויקרא יט:יא) לא תגזול, ואין לוקין על לאו זה שהרי הכתוב נתקן לעשה שאם גזל חייב להחזיר שנ' (ויקרא ה:כג) והשיב את הגזלה אשר גזל זו מצות עשה, ואפילו שרף הגזלה אינו לוקה שהרי הוא חייב לשלם דמיה וכל לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו. **ואסור לגזול כל שהוא דין תורה, אפילו גוי עובד עבודה זרה אסור לגזלו או לעשקו, ואם גזלו או עשקו יחזיר.**

14. שו"ת חכם צבי סימן כו

ראיתי מ"ש מעכ"ת בשם ה"ה מחותני מהר"א ברודא מפראג על קושית מהרש"ל על הרמב"ם דס"ל (לפי דעת מהרש"ל לאפוקי לפי דעת הכ"מ) **שגזילת וגניבת הגוי אסורה בלאו כמו של ישראל ודבר תימה הוא בעיני כי התורה בכללה ובפרטה לישראל ניתנה עכ"ל מהרש"ל וכתב עליו הרב הנ"ל שהיא קושיא חזקה ולי דברי מהרש"ל תמוהין מאוד ומה ענין דהתורה לישראל ניתנה ולא לנכרים שהביא מהרש"ל... וכי הרמב"ם סבור שהנכרי נצטווה שלא יניח לישראל לגזלו או לגנוב ממנו והלא אנחנו נצטוינו שלא לעשות מעשים מכוערי' ולא יהא אלא גונב ע"מ למיקט או ע"מ לשלם תשלומי כפל אף שאינו מתכוין לגנוב ולא עוד אלא שמתכוין לטובת הנגנב עכ"ז נצטוינו אנחנו שלא להרגיל עצמינו לגנוב וכבר מצינו שני לאוין מפורשים בגוים לא תתעמר בה ומכור לא תמכרנה בכסף וכשצריך על ערי הנכרי' נצטוינו להניח רוח אחת מבלי מצור לכל מי שירצה להמלט על נפשו כמ"ש הרמב"ם ז"ל בה' מלכים פ"ו דין ז' וכן כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום ואף בבע"ח בלתי מדברים נצטוינו על צערם מדאורייתא למ"ד ואותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ומצות שלוח הקן יש בה עשה ול"ת ואף בצמחים נצטוינו לא תשחית את עצה וכל זה אינו בעבור הפועל אלא בעבורינו אנחנו הפועלים לקנות בנפשנו דעות אמיתיות ומדות טובות וישרות לזכותנו לטוב לנו וז"ב מאוד**

15. שולחן ערוך חושן משפט שנט:א

אסור לגזול או לעשק אפלו כל שהוא, בין מישראל בין מגוי; ואם הוא דבר דליכא מאן דקפיד בה, שרי; כגון לטול מהתבילה או מהגדר לתצוץ בו שני; ואף זה אסור בירושלמי, ממדת חסידות

16. שולחן ערוך אבן העזל כח:א – רמ"א

קדשה בגזל או גנבת עובד כוכבים, הוי מקדשת דהא אינה צריכה להחזיר רק מפת קדוש השם

ביאור הגר"א אבן העזר כח:ה

ליתא דקי"ל גזל גוי אסור מדאורייתא... בירושלמי פ"ד דב"ק מעשה ששלח המלכות שני אסטרטיוטות ללמוד תורה מר"ג כו' ובסוף א"ל כל תורתכם נאה ומשובחת חוץ מב' דברים הללו כל גזילו' של ישראל אסור ושל עכו"ם מותר באותה שעה גזר ר"ג על גזילת עכו"ם שיהא אסור מפני חילול השם אבל י"ל דאתי כמ"ד גזל הגוי מותר:

החיילים: חלקם טענו שאסור לקחת ללא רשות אפילו מגויים ושגזל הגוי אסור, אך מנגד היו שטענו שבזמן מלחמה יש להקל, משום שזה יעזור ללחימה וכו'.

18. רמב"ם הלכות מלכים פרק ח

חלוצי צבא כשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשום וישבו מהן, מותר להן לאכול נבלות וטרפות ובשר חזיר וכיוצא בו, אם ירעב ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, וכן שותה יין נסך, מפני השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא בהן.

19. כסף משנה הלכות מלכים פרק ח הלכה א

וסובר רבינו היינו דוקא דוקא היכא דלא שכיח ליה היתרא באותה שעה אבל אי שכיח קמיה היתרא לית ליה למישבק היתרא ולמיכל איסורא ולכן כתב אם ירעב ולא ימצא מה יאכל. ואין כוונתו במי שהוא מסוכן מחמת רעבון דהא פשיטא ואפילו אינו מחלוצי צבא נמי אלא כשתאב לאכול ולא שכיח ליה היתרא וכמו שכתבתי וסובר ג"כ שקדלי דחזירי לאו דוקא אלא ה"ה לכל איסור מאכלות:

20. דברים כ:י-יד

פי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום: והיה אם שלום תענה ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ויעבדוך: ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה: ונתנה ה' אלקיך בידך והפית את כל זכורה לפי חרב: רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר יהיה בעיר כל שללה תבז לך ואכלת את שלל איביה אשר נתן ה' אלקיך לך:

21. רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה ד

ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות, עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובוזזין כל ממונם וטפם, ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר והנשים והטף זה טף של זכרים, במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות, אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה שנאמר כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחיה כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק, ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו שנאמר לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם, מכלל ששלחו להם לשלום ולא קבלו.

22. רמב"ם הלכות מלכים פרק ד הלכה ט

כל הרוגי המלך ממונן למלך, וכל הממלכות שכובש הרי אוצרות המלכים למלך, ושאר הבזה שבוזזין בוזזין ונותנין לפניו והוא נוטל מחצה בראש, ומחצית הבזה חולקין אותה כל אנשי הצבא ביחד עם העם היושבין על הכלים במחנה לשמרם חולקין בשה, שנאמר כי כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלקו.

23. גזל הגוי ושלל במלחמה

מלשון הרמב"ם משמע דהשלל אינו רכוש פרטי של כל חייל וחייל אלא של המלך, שנוטל חצי לעצמו וחצי לכלל החיילים, ואפשר דזהו שכרם במלחמה, אך אין רשות לכל חייל ליטול מה שיחפון.